

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради
КВНЗ «Харківська академія
неперервної освіти»
№ 5 від 24.09.2026

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КВНЗ «Харківська
академія неперервної освіти»
№ 49 від 25.09.2026

**Освітня програма підвищення кваліфікації
практичних психологів закладів загальної середньої освіти
«ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАРТУ ПСИХОЛОГА ЗЗСО»
«THE BASICS OF A CAREER START
FOR A PSYCHOLOGIST IN GENERAL SECONDARY
EDUCATION»**

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання
кафедри освітнього
менеджменту та виховання
23.09.2026 № 8

Розробник: комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти» (Колісник О. В., старший викладач кафедри освітнього менеджменту та виховання (секція культури здоров'я, психологічної та інклюзивної освіти) комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»).

Напрямок підвищення кваліфікації: набуття основ професійної майстерності практичних психологів ЗЗСО в умовах реалізації Концепції НУШ.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації практичних психологів закладів загальної середньої освіти «Комплексна психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» (наказ МОНУ від 04.11.2025 № 1437).

Термін дії програми: з 01.10.2026 до 31.12.2030 року.

Рецензенти:

Замазій Юлія, доктор філософії, завідувач центру практичної психології, соціальної роботи та здорового способу життя комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти», старший викладач кафедри освітнього менеджменту та виховання.

Бандура В'ячеслав, практичний психолог комунального закладу «Харківський ліцей № 73 Харківської міської ради».

© Харківська академія неперервної освіти
Колісник О.В.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність освітньої програми «Основи професійного старту психолога ЗЗСО» зумовлена необхідністю професійної адаптації практичного психолога-початківця до сучасних умов діяльності закладу загальної середньої освіти: триває реформування системи освіти на засадах концепції «Нова українська школа», реалізується Державний стандарт базової середньої освіти, запроваджується інклюзивне навчання, освітній процес відбувається в умовах збройної агресії РФ, вимушеного переміщення дітей, педагогів і батьків, чисельних втрат і загроз, соціальних, економічних і безпекових викликів, дистанційного та змішаного навчання, освітніх втрат і змін у змісті та організації освітнього процесу, зростання рівня тривожності, емоційного виснаження, психотравматизації серед усіх учасників освітнього процесу. Початок професійної діяльності в таких умовах потребує не лише знання нормативно-правових засад роботи психологічної служби, а й розуміння вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів, сучасних підходів до інклюзивного навчання, підтримки психічного й соціального благополуччя, профілактики булінгу, насильства, професійного вигорання педагогів, а також надання першої психологічної допомоги в умовах стресу та кризових ситуацій.

Програма підвищення кваліфікації спрямована на формування практичної готовності психолога-початківця діяти в умовах непередбачуваності, швидко виявляти актуальні потреби учнів, педагогів і родин та добирати відповідні форми психологічної підтримки з урахуванням компетентнісного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого підходів. Особливого значення набуває опанування сучасних технік саморегуляції, кризового консультування, кейс-технологій, соціально-емоційного навчання, цифрових інструментів, комп'ютерних програм, інтернет-ресурсів, штучного інтелекту і безпечної роботи з інформацією в професійній діяльності, що дає змогу компетентно здійснювати професійну діяльність в умовах викликів сучасного освітнього середовища.

Цільова група: практичні психологи – початківці закладів загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 75 годин (2,5 кредити)

- лекції – 19 год (25 %);
- практико орієнтовані види роботи – 41 год (55 %);
- самостійна робота – 13 год (17 %);
- контрольні заходи – 2 год (3 %).

Особливості реалізації програми:

Тривалість програми – інтенсивна (до 1 місяця).

В основу освітньої програми покладено Типову програму підвищення кваліфікації практичних психологів закладів загальної середньої освіти «Комплексна психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» (наказ МОНУ від 04.11.2025 № 1437).

Освітня програма «*Основи професійного старту психолога ЗЗСО*» може реалізовуватися в очній та/або дистанційній формах навчання, залежно від організаційних можливостей закладу, потреб слухачів і безпекової ситуації в регіоні. Реалізація програми ґрунтується на поєднанні теоретичних занять і практико-орієнтованих форм роботи, зокрема: вправи-комунікації, аналітичні вправи, аналіз кейсів, обговорення, вікторина, практикуми, тренінг навичок, моделювання, рольові гри, психологічні майстер класи, онлайн квест, різноманітні вправи на відпрацювання психопедагогічних технік та самостійна робота слухачів. Навчання передбачає активну взаємодію учасників освітнього процесу, створення безпечного, інклюзивного та партнерського освітнього середовища, а також доступу до цифрових освітніх ресурсів і онлайн-платформ.

Науково-педагогічні та педагогічні працівники Харківської академії неперервної освіти можуть реалізовувати Програму повністю або частково (з можливістю змін до 30% змісту за умови дотримання державних вимог до підвищення кваліфікації педагогічних працівників).

Для ефективної реалізації програми залучаються тренери-педагоги НУШ, практики, які мають досвід роботи практичним психологом ЗЗСО в умовах Нової української школи, усвідомлюють сучасні підходи й засоби реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, інклюзивного навчання дітей з ООП, володіють сучасними педагогічними методиками, цифровими технологіями.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очна, дистанційна)

Мета підвищення кваліфікації: формувати здатності практичних психологів-початківців закладів загальної середньої освіти здійснювати професійну діяльність в умовах реформування освітньої галузі.

Завдання підвищення кваліфікації:

- поглибити знання педагогічних працівників щодо нормативно-правового забезпечення та особливостей роботи практичного психолога ЗЗСО в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, запровадження інклюзивного навчання, дотримання академічної доброчесності;
- формувати розуміння напрямів і завдань психологічної служби з питань підтримки професійного зростання педагогів, психологічного супроводу учнів у сучасних умовах, шляхів розбудови безпечного освітнього середовища та партнерської взаємодії учасників освітнього процесу;
- розвивати вміння слухачів планувати, організовувати та здійснювати психологічну профілактику, психоедукацію, консультування відповідно до потреб, особливостей розвитку та вікових особливостей цільової аудиторії; надавати першу психологічну допомогу учасникам освітнього процесу в умовах стресу та кризових ситуацій; використовувати в роботі сучасні техніки консультування, технології соціально-емоційного навчання та цифрові інструменти;
- удосконалити практичні навички слухачів аналізувати індивідуально-психологічні особливості, освітні втрати, освітні труднощі та

потреби здобувачів освіти у психологічній підтримці; виявляти ризики для психологічної безпеки, визначати доцільні напрями й форми психологічного супроводу;

- розвивати навички оцінювання ефективності психолого-педагогічного супроводу учнів та їх родин, постраждалих від війни; резильєнтності, стресостійкості та психологічної підтримки учасників освітнього процесу; навички педагогічної рефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності;
- розвинути вміння моделювати безпечне, безбар'єрне та психологічно комфортне освітнє середовище, проєктувати комплексну психопрофілактичну роботу з підлітками, розробляти практичні матеріали психологічної підтримки учнів, педагогів та їхніх родин із використанням цифрових застосунків.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- здійснення психологічної профілактики (А);
- здійснення психологічної просвіти щодо психологічного благополуччя та психічного здоров'я (Б);
- надання психологічної допомоги за запитом та/або відповідно до виявленої потреби в такій допомозі (Г);
- здійснення власного професійного розвитку та самоосвіта (Г).

Очікувані результати навчання:

За результатами навчання за освітньою програмою слухачі:

- **знатимуть** нормативно-правові засади діяльності психологічної служби ЗЗСО, професійні функції практичного психолога, сучасні підходи до психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах інклюзивного навчання, основи академічної доброчесності;
- **розумітимуть** особливості психологічного розвитку здобувачів освіти різних вікових категорій, чинники психологічного благополуччя та безпеки, принципи партнерської взаємодії з учнями, педагогами й родинами;
- **застосовуватимуть** сучасні методи планування, організації та здійснення психологічної профілактики, психоедукації, консультування та першої психологічної допомоги; технології СЕЕН та цифрові інструменти у професійній діяльності;
- **аналізуватимуть** індивідуально-психологічні особливості й потреби здобувачів освіти та їхніх родин у психологічній підтримці, освітні труднощі, освітні втрати, ризики для психологічної безпеки, кризові ситуації та можливості їх психологічного супроводу;
- **оцінюватимуть** ефективність обраних форм і методів психолого-педагогічного супроводу учнів та їх родин; резильєнтності, стійкості та психологічної підтримки учасників освітнього процесу; ефективність власної професійної діяльності;
- **розроблятимуть** програми та практичні матеріали психологічної профілактики й підтримки здобувачів освіти, зокрема з використанням

цифрових застосунків; моделюватимуть заходи зі створення безпечного та безбар'єрного освітнього середовища, проектуватимуть системну психопрофілактичну роботу з підлітками та їх родинами, формати професійної підтримки педагогів.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації.

Оцінювання побудовано за принципами компетентнісного підходу і поєднує формувальне та підсумкове оцінювання:

Формувальне оцінювання – проводиться протягом навчання і включає:

- спостереження за роботою слухачів на практичних заняттях;
- самооцінювання результатів навчальної діяльності слухачами.

Підсумкове оцінювання – здійснюється наприкінці програми у вигляді комплексного тестування по всіх темах освітньої програми, що дозволяє оцінити рівень засвоєння знань, умінь і компетентностей слухачів.

Підсумкове тестування здійснюється у вигляді тесту із 28 питань.

I рівень: 15 завдань з вибором однієї правильної відповіді. До кожного із завдань наведено чотири або п'ять варіантів відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо слухач вибрав і позначив правильну відповідь (кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

10 завдань з вибором декількох правильних відповідей. До кожного із завдань наведено чотири-сім варіантів відповіді, з яких декілька правильних (кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

II рівень: 3 завдання на встановлення відповідності. До кожного завдання наведено інформацію, позначену цифрами і буквами. Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити «логічні пари»). Завдання вважається виконаним, якщо слухач правильно зробив поєднання рядків та колонок (кожна правильно встановлена відповідність оцінюється в 1 бал).

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання підсумкового тесту, – 37 балів. Прохідний бал – 25 (68%). Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації.

Змістові критерії для складання тестових завдань:

- Знання та розуміння – усвідомлення ключових ідей, принципів і цінностей Нової української школи, Державного стандарту базової середньої освіти, сучасних нормативних документів та особливостей діяльності практичного психолога, сучасних моделей психосоціальної підтримки в кризових ситуаціях, сутності психопрофілактики, етапів первинної психологічної допомоги, шляхів розбудови безпечного освітнього середовища.
- Застосування – уміння планувати та здійснювати психологічну профілактику відповідно до потреб, особливостей розвитку та вікових особливостей цільової аудиторії; надавати першу психологічну допомогу учасникам освітнього процесу в умовах стресу та кризових ситуацій; використовувати цифрові застосунки в професійній діяльності.

- Аналіз – здатність до виявлення в учнів освітніх втрат та втрат розвитку, аналізу стану психологічної безпеки в закладі освіти, визначення актуальних напрямів і завдань психологічної профілактики, ефективних шляхів психологічної підтримки та допомоги.
- Оцінювання – здатність оцінювати потреби здобувачів освіти у психологічній підтримці, ефективність дій в певних ситуаціях та ефективність власної професійної діяльності.
- Створення – здатність розробляти рекомендації для педагогів і батьків; моделювати безбар'єрне освітнє середовище; проєктувати комплексну психопрофілактичну роботу в закладі освіти.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: свідоцтво про підвищення кваліфікації.

Вартість.

- для педагогічних працівників всіх категорій та керівників закладів освіти, що фінансуються з місцевих бюджетів Харківської області, навчання здійснюється безкоштовно;

- для працівників закладів освіти державної та приватної форм власності, працівників закладів інших, крім освіти, галузей, та інших регіонів – платна послуга, вартість якої визначена «Переліком освітніх послуг КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», що розміщений на сайті Академії (<http://edu-post-diploma.kharkov.ua/>).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання теоретичної підготовки з активними, практико орієнтованими формами навчальної діяльності, що спрямовані на формування та розвиток професійних компетентностей практичних психологів ЗЗСО.

Особливістю освітньої програми є акцент на відпрацювання навичок здійснення психологічної профілактики та психологічної просвіти серед учнів, педагогів і батьків; проведення психологічної діагностики, надання психологічної допомоги за запитом; здійснення власного професійного розвитку, зокрема шляхом застосування в професійній діяльності комп'ютерних програм, інтернет-ресурсів, штучного інтелекту задля підвищення ефективності заходів з підтримки психологічного здоров'я, розвитку стійкості учасників освітнього процесу в умовах сучасних викликів. Важливою складовою програми є створення умов для професійної взаємодії педагогічних працівників, обміну досвідом, спільного проєктування професійної діяльності, зокрема у частині пошуку шляхів вирішення реальних професійних ситуацій.

Самостійна робота слухачів передбачає опрацювання додаткових джерел, ознайомлення з чинними нормативними документами, аналізування та оцінювання відеоматеріалів на придатність їх використання в роботі з підлітками, моделювання діяльності практичного психолога ЗЗСО, пошук

додаткових джерел, корисних у практичній діяльності, складання чекліста психологічної підтримки для конкретної ситуації, розроблення «Навігатора психолого-педагогічної підтримки» для практичних психологів, інфографік для педагогічних працівників, профілактичного відеоролику та рекомендацій для батьків учнів, складання тез виступу та міні-презентації виступу на педагогічній раді та/або семінарі практичних психологів.

Рефлексивна сесія «Мої професійні відкриття: що я дізналася / дізнався та як це застосую в практичній діяльності» спрямована на усвідомлення слухачами власних професійних досягнень, а саме: навичок застосування в професійній діяльності сучасних інноваційних методів та технік, зокрема, комп'ютерних програм, інтернет-ресурсів, штучного інтелекту; мотивації щодо запровадження змін у підтримці психологічного здоров'я учасників освітнього процесу.

Підсумковими заходами є підсумкове тестування.

Підсумкове тестування проводиться з метою комплексної перевірки рівня сформованості знань, умінь і професійних компетентностей за всіма темами освітньої програми.

Зміст програми складається з 5 модулів та 28 тем. На етапі завершення навчання за освітньою програмою слухачі складають підсумковий тест із 28 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 37 балів. Прохідний бал – 25 (68 %). Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 75 год, із них: 19 год – лекційні заняття, 41 год – практична робота, 13 год – самостійна робота, 2 год – контрольні заходи.

№ теми	Назва навчальних тем	Кількість годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Психологічні аспекти забезпечення якості освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти						
1.1	Державний стандарт базової середньої освіти	1	1			2
1.2	Нормативно-правове забезпечення роботи практичного психолога на засадах партнерської взаємодії	1	1			2
1.3	Формування ефективної комунікації та партнерської взаємодії учасників освітнього процесу в умовах війни		2			2
1.4	Інклюзивне навчання як пріоритетний напрям освітньої реформи	1	1	2		4
1.5	Психологічний супровід подолання освітніх втрат	1	1			2
1.6	Втрати розвитку учнів з ООП та їх подолання		2			2
	Разом за модулем	4	8	2		14
МОДУЛЬ 2. Супровід професійного зростання педагога в умовах Нової української школи: психологічний аспект						

2.1	Професійна ідентичність педагога	1	1			2
2.2	Формування психологічної готовності педагогів до змін	1	1			2
2.3	Психологічні аспекти формування бажаної поведінки учнів у роботі педагога	1	1	2		4
2.4	Попередження професійного вигорання та розвиток резильєнтності в педагогів		2	2		4
2.5	Надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах стресу та кризових ситуацій	1	1			2
2.6	Академічна доброчесність у діяльності педагога	1	1			2
	<i>Разом за модулем</i>	5	7	4		16
МОДУЛЬ 3. Психологічний супровід учнів в умовах сучасних викликів						
3.1	Індивідуально-психологічні та вікові особливості учнів 5-9 класів	1	1			2
3.2	Формування ціннісних орієнтирів і громадянської свідомості учнів в умовах війни	1	1			2
3.3	Формування в учнів компетентностей для побудови освітньо-професійної траєкторії	1	1			2
3.4	Методи підвищення навчальної мотивації учнів	1	1			2
3.5	Залучення учнів до дослідницько-експериментальної роботи як один із шляхів подолання освітніх втрат	1	1			2
3.6	Комплексна психопрофілактична робота з підлітками: запобігання булінгу, кібербулінгу, насильству в онлайн- та офлайн-просторі, медіаграмотність і цифрова безпека	1	1	2		4
3.7	Формування психічного та соціального благополуччя учнів в освітньому просторі	1	1			2
3.8	Засоби впливу на свідомість дитини задля вибору здорового способу життя		2			2
3.9	Психолого-педагогічна підтримка учнів та їх родин, постраждалих від наслідків війни: сучасні підходи, виклики та практики супроводу		2	2		4
3.10	Тренінг «Підтримка соціального здоров'я учнів: шлях до відновлення освітніх досягнень»		2			2

	<i>Разом за модулем</i>	<i>7</i>	<i>13</i>	<i>4</i>		<i>24</i>
МОДУЛЬ 4. Апгрейд професійної майстерності практичного психолога						
4.1	Соціально-емоційне навчання як ресурс зміцнення ментального здоров'я учасників освітнього процесу	1	1			2
4.2	Техніки консультування у психологічній практиці: нові підходи до роботи з викликами часу		2			2
4.3	Кейс-технології у роботі практичного психолога: від життєвої ситуації до усвідомленого рішення		2			2
4.4	Домедична допомога в роботі практичного психолога ЗЗСО в умовах війни		2			2
4.5	Безпечний інформаційний простір у сучасній освіті	1	1			2
4.6	Майстер-клас «Використання цифрових застосунків в роботі практичного психолога»		2	3		5
	<i>Разом за модулем</i>	<i>2</i>	<i>10</i>	<i>3</i>		<i>15</i>
МОДУЛЬ 5. Організаційно-підсумковий						
5.1	Настановне заняття. Мотиваційна сесія «Мої очікування від навчання»	1	1			2
5.2	Рефлексивна сесія «Мої професійні відкриття: що я дізналася /дізнався та як це застосую в практичній діяльності»		2			2
	<i>Разом за модулем</i>	<i>1</i>	<i>3</i>			<i>4</i>
	Підсумкові заходи Підсумкове тестування				2	2
	Усього	19	41	13	2	75

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Психологічні аспекти забезпечення якості освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти

Тема 1.1. Державний стандарт базової середньої освіти

Структура Державного стандарту базової середньої освіти. Ціннісні орієнтири базової середньої освіти. Особистісно орієнтована освіта - один із ключових підходів сучасної школи. Освітні галузі. Мета та компетентісний потенціал освітніх галузей. Компетентісний та діяльнісний підходи, які дозволяють перетворити цінності та індивідуальний розвиток на конкретні результати навчання.

Практична частина:

- Робота з документом Стандарту: виділення компетентностей учнів за предметами.

- Створення таблиці відповідності між компетентностями та навчальними завданнями.
- Підготовка коротких презентацій: «Додаткова підтримка учнів з ООП задля досягнення результатів навчання».

Тема 1.2. Нормативно-правове забезпечення роботи практичного психолога на засадах партнерської взаємодії

Психологічна служба в Україні як структурний підрозділ системи освіти. Нормативно-правові засади діяльності практичного психолога в ЗЗСО: вимоги, компетентності, види та напрями роботи.

Системна психологічна допомога учасникам освітнього процесу в сучасних реаліях як пріоритетне завдання психологічної служби ЗЗСО. Партнерська взаємодія в роботі практичного психолога.

Просвітницько-профілактична робота та психоедукація. Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?»: діяльність практичного психолога з усіма учасниками освітнього процесу з надання психосоціальної підтримки. Всеукраїнський конкурс авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі»: досвід Харківської області.

Практична частина:

- Аналіз нормативних документів з питань діяльності психологічної служби ЗЗСО в сучасних умовах.
- Практикум: обговорення доцільності та умов використання цифрових застосунків для організації та проведення просвітницьких і профілактичних заходів в дистанційному форматі.

Тема 1.3. Формування ефективної комунікації та партнерської взаємодії учасників освітнього процесу в умовах війни

Педагогіка партнерства як один із ключових компонентів формули НУШ. Сутність понять «педагогіка партнерства», «партнерство», «партнерська взаємодія». Основні ідеї та принципи педагогіки партнерства. Особливості партнерської взаємодії учасників освітнього процесу в умовах війни.

Психологічні умови формування партнерських стосунків у системі «вчитель – учень – батьки». Бар'єри побудови партнерської взаємодії та шляхи їх подолання. Критерії ефективності розвитку партнерства. Ефективна комунікація в партнерських стосунках. Психологічні перешкоди комунікації, спричинені травматичним досвідом війни, методи подолання бар'єрів. Зміст роботи психологічної служби ЗЗСО щодо створення середовища ефективної комунікації та партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Практична частина:

- Тренінг навичок активного слухання та рефлексії, управління емоціями у складних діалогах (з учнями, батьками, колегами).
- Робота на онлайн-дошці Canva «Мої ресурси».
- Онлайн вікторина «Ефективне партнерство».

Тема 1.4. Інклюзивне навчання як пріоритетний напрям освітньої реформи

Інклюзивне навчання як невід'ємна складова реформи освітньої галузі «Нова українська школа». Реалізація права учнів з ООП на освіту в українському законодавстві. Нормативні засади організації інклюзивного навчання в ЗЗСО в умовах воєнного стану.

Сутність і цінності інклюзивної освіти. Мета інклюзивного навчання. Принципи інклюзивного навчання: недискримінація, урахування багатоманітності людини, безпечність, доступність, рівність, партнерство, ефективне залучення всіх, навчання через діяльність, підтримка. Сучасний понятійний апарат інклюзивного навчання. Особи з ООП: сучасне розуміння, труднощі в освітньому процесі, рівні підтримки.

Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП (далі – Команда супроводу): склад, мета, функції. Функції практичного психолога як учасника Команди супроводу.

Практична частина:

- Аналіз чинних нормативно-правових документів з питань організації інклюзивного навчання учнів з ООП, надання додаткової підтримки в освітньому процесі.
- Визначення шляхів дотримання принципів інклюзивного навчання в роботі практичного психолога ЗЗСО.

Тема 1.5. Психологічний супровід подолання освітніх втрат

Поняття «освітні втрати». Актуальність проблеми освітніх втрат в умовах воєнного стану. Сутність і причини освітніх втрат: інституційні, індивідуальні, соціальні. Можливі наслідки освітніх втрат.

Складові психологічного супроводу процесу надолуження освітніх втрат. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу: психологічна підтримка та допомога, реабілітація, перенаправлення. Створення психологічно безпечного освітнього середовища.

Алгоритм роботи практичного психолога щодо надолуження освітніх втрат:

1. Моніторингові (діагностичні) дослідження за сферами розвитку учнів;
2. Визначення потреб та ресурсів особистості здобувачів освіти;
3. Розробка індивідуального/групового плану психологічного супроводу надолуження освітніх втрат, підбір інструментів;
4. Упровадження плану, його коригування, підведення підсумків;
5. Аналіз ефективності роботи (повторна діагностика, оцінка ефективності плану роботи, аналіз результатів).

Практична частина:

- Обговорення кейсів із досвіду учасників.
- Складання індивідуального плану роботи з учнем, який має освітні втрати.

Тема 1.6. Втрати розвитку учнів з ООП та їх подолання

Поняття «освітні розриви», «втрати розвитку». Небезпека освітніх втрат і розривів. Навчальні розриви - об'єктивна складова освіти дітей з особливостями розвитку. Зниження темпу розвитку особистості (втрати розвитку) як складова освітніх втрат учнів в умовах пандемії, воєнного стану та дистанційного навчання.

Ознаки втрат розвитку: функціональні, психоемоційні, інтелектуальні (когнітивні), поведінкові, соціоадаптаційні. Стратегії та кроки, що можуть сприяти зменшенню або подоланню освітніх втрат і освітніх розривів. Роль практичного психолога в подоланні втрат розвитку дітей з ООП. Співпраця з фахівцями ІРЦ.

Практична частина:

- Робота в групах. Розробка стратегії подолання втрат розвитку учнів з ООП в освітньому процесі з української мови та літератури.
- Рефлексія «Умови подолання втрат розвитку».

МОДУЛЬ 2. Супровід професійного зростання педагога в умовах Нової української школи: психологічний аспект

Тема 2.1. Професійна ідентичність педагога

Розвиток особистої, соціальної та специфічної професійної ідентичності. Професійна ідентичність як необхідний складник професійного розвитку особистості, становлення професіонала в кар'єрному зростанні. Усвідомлення приналежності до професії педагога, уявлення про свою відповідність вимогам професії (якості особистості, компетентності, досвід тощо). Концепції професійного розвитку через призму професійної ідентичності.

Ключові аспекти професійної ідентичності вчителя НУШ. Самоусвідомлення себе як педагога НУШ. Асистент вчителя як агент змін. Механізм моніторингу професійної діяльності асистента вчителя. Асистент учителя як практик, який уміє рефлексувати та навчатися. Поняття рефлексії: її сутність, функції та форми. Значення рефлексії в педагогічній діяльності. Усвідомлення своєї ролі, системи цінностей, мети та завдань професійної діяльності. Рефлексія в професійному саморозвитку. Засоби педагогічної рефлексії.

Практична частина:

- Складання карти професійного розвитку.
- Вправа «Урок в інклюзивному класі»: аналіз власних дій та стилю професійної діяльності.
- Рефлексія: мої сильні сторони та напрямки професійного зростання.

Тема 2.2. Формування психологічної готовності педагогів до змін

Поняття психологічної готовності педагогів до змін в умовах реформування освіти. Ключові аспекти психологічної готовності до змін. Особистісна та професійна готовність. Шляхи формування психологічної готовності. Професійна позиція педагога.

Мотивація педагогів до змін. Внутрішні потреби у самореалізації та зовнішні фактори мотивації. Сприятливе освітнє середовище як чинник мотивування до змін. Вплив умотивованості педагогічного колективу на ефективність навчання учнів.

Освітні інновації та їх вплив на особистість учня: формування впевненості у власних силах, адаптивності, цілеспрямованості, розвиток мотивації, інформаційної грамотності, критичного мислення, креативності, комунікативних та соціальних навичок.

Практична частина:

- Вправа «Мое ставлення до змін в освіті».
- Створення спільного колажу «Фактори впливу на педагога».
- Робота в малих групах «Мотиваційний баланс: усвідомлення особистісних джерел мотивації до змін», обговорення напрацьованого.

Тема 2.3. Психологічні аспекти формування бажаної поведінки учнів у роботі педагога

Визначення сутності поняття «поведінка» в науковому методі «Прикладний аналіз поведінки». Визначення параметрів поведінки, 4 функцій поведінки. Система підтримки бажаної поведінки як умова організації успішної освітньої діяльності учнів.

Проблемна поведінка: її особливості, впливи, ризики. Причини та функції небажаної поведінки. Потреби учнів як точки ризику, передумови мотивації. Проактивні та реактивні методики роботи з поведінкою (загальні поняття). Етапи роботи з небажаною поведінкою: алгоритми складання плану змін небажаної поведінки.

Методи корекції поведінки учнів в ЗЗСО. Способи підвищення діяльної залученості дітей на уроці (проактивні стратегії). Методи поведінкового підходу ПАП. Поведінковий контракт. Самоспостереження. Відеомодельовання. Метод соціальних історій.

Профілактичні заходи щодо небажаної поведінки в умовах закладу освіти. Роль вчителя в підтримці й формуванні бажаної поведінки. Формування самосвідомості. Розвиток навичок соціалізації. Структурування вільного часу. Планування та структурування свого життя дитиною самостійно та з допомогою дорослого.

Практична частина

- Аналіз ситуацій прояву небажаної поведінки за алгоритмом.
- Робота з таблицями спостереження.
- Визначення антецендента, передумови поведінки.

Тема 2.4. Попередження професійного вигорання та розвиток резильєнтності в педагогів

Професійні стреси в роботі педагога. Чинники, що впливають на спроможність протистояти зовнішнім викликам. Вплив професійних стресів на особистісну деформацію.

Поняття професійного вигорання. Фактори ризику емоційного та професійного вигорання. Етапи, чинники та характерні ознаки професійного вигорання. Вторинна травматизація: основні симптоми, ступені інтенсивності та шляхи подолання. Особливості психологічної профілактики професійного вигорання та професійного стресу в педагогів. Просвітницька робота.

Концепція резильєнтності. Резильєнтність як здатність людини або соціальної системи вибудовувати повноцінне життя в складних умовах. Складові феномену резильєнтності.

«Безпечний дорослий» як складова безпечного освітнього середовища. Сприяння посиленню резильєнтності вчителів.

Практична частина:

- Аналіз кейсів щодо професійного вигорання педагогів.
- Вправа «Ресурсна карта педагога».
- Обговорення в групах ««Безпечний дорослий» - як ним бути?»

Тема 2.5. Надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу в умовах стресу та кризових ситуацій

Поняття першої психологічної допомоги (далі - ППД) та її місце в системі психосоціальної підтримки в закладі освіти. Особливості ППД. Типові стресові та кризові ситуації в освітньому середовищі та їх вплив на психоемоційний стан учасників освітнього процесу. Основні принципи надання ППД: безпека, заспокоєння, підтримка, повага до гідності, добровільність.

Ознаки гострої стресової реакції та дезадаптації у дітей і дорослих. Індикатори, що потребують залучення фахівців. Базові навички надання першої психологічної допомоги в освітньому середовищі: активне слухання, нормалізація реакцій, емоційна підтримка, стабілізація стану. Самодопомога та профілактика професійного вигорання педагогічних працівників під час роботи в умовах постійного стресу.

Практична частина:

- Психологічний всеобуч «Розбір протоколів надання першої психологічної допомоги (О. Гершанова, Моше Фархі, «Спостерігати - Слухати – Спрямувати» та інші).
- Робота з кейсами «Варто – не варто».
- Робота в групах «Складання переліку вимог і заборон при наданні першої психологічної допомоги».

Тема 2.6. Академічна доброчесність у діяльності педагога

Поняття академічної доброчесності. Етичний кодекс педагога: чому доброчесність починається з вчителя? Види академічної не доброчесності: плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування та хабарництво.

Авторське право в освіті: як легально використовувати чужі матеріали під час уроків, вебінарів, професійних конкурсів. Технічні засоби виявлення не доброчесності.

Правові та етичні норми освітньої діяльності. Оцінювання результатів навчання учнів як інструмент доброчесності: прозорість критеріїв та об'єктивність. Види академічних порушень та практичні інструменти розбудови доброчесного середовища в закладі освіти.

Практична частина:

- Вправа «Де межа доброчесності?».
- Вправа «Перефразуй текст своїми словами, дай коректне посилання».
- Робота з інтернет-сервісами для виявлення збігів у текстах.

МОДУЛЬ 3. Психологічний супровід учнів в умовах сучасних викликів

Тема 3.1. Індивідуально-психологічні та вікові особливості учнів 5-9 класів

Вікові особливості підлітків. Психофізіологічні зміни: гормональна перебудова, нестабільність емоційної сфери, сенситивність до оцінки, внутрішні конфлікти. Когнітивний розвиток: перехід до формального операційного мислення (за Ж.Піаже), розвиток рефлексивності, критичного мислення. Соціальна динаміка: зростання значущості однолітків, орієнтація на референтну групу, формування автономії, конфлікти з авторитетами, пошук ідентичності (за Е.Еріксоном). Поведінкові особливості. Типові труднощі та ризики підліткового віку.

Індивідуально-психологічні особливості: різні темпи психофізіологічного дозрівання, темперамент, тип нервової системи, рівень тривожності, особливості самооцінки та саморегуляції.

Особливості спілкування з учнями підліткового віку. Робота практичного психолога ЗЗСО з педагогами: навчання технікам позитивного підкріплення бажаної поведінки, створення безпечного освітнього середовища, розвиток емпатії та навичок безконфліктної комунікації та конструктивної взаємодії з учнями.

Практична частина:

- Робота з кейсами: Аналіз індивідуально-психологічних та вікових особливостей учнів.
- Вправа «Очима підлітка».
- Рольова гра на відпрацювання навичок конструктивної взаємодії з підлітками.

Тема 3.2. Формування ціннісних орієнтирів і громадянської свідомості учнів в умовах війни

Актуальність питання формування ціннісних орієнтацій особистості. Поняття мораль, духовність, цінності. Нормативно-правова та науково-методична база виховання ціннісних орієнтирів здобувача освіти. Характеристика нової моделі виховання. Ієрархія внутрішніх цінностей людини. Носії та фактори впливу на формування цінностей молоді особистості. Кодекс цінностей українського виховання і розвитку. Роль системи цінностей у житті людини.

Базові моральні цінності сучасного виховання. Основні принципи ціннісного виховання. Вікові особливості становлення особистості здобувача освіти. Методи та прийоми ціннісного виховання особистості в реаліях сьогодення.

Практична частина.

- Вправа «Термінологічна розминка».
- Створення словника «Цінності та антицінності».
- Вправа «Цінності на карті».
- Робота з кейсами «Цінності, що шануються/не шануються в закладі освіти».

Тема 3.3. Формування в учнів компетентностей для побудови освітньо-професійної траєкторії

Етапи побудови освітньо-професійної траєкторії: самопізнання, дослідження світу професій, вибір, планування, реалізація, постійна адаптація.

Завдання психолого-педагогічного супроводу процесу побудови освітньо-професійної траєкторії учнями: активізація пізнавально-пошукової профорієнтаційної діяльності учнів; допомога в оволодінні способами самооцінювання власних індивідуально-психологічних особливостей, здібностей, інтересів, можливостей; розвиток навичок ціле покладання, планування освітньо-професійного шляху; розвиток умінь прийняття усвідомлених рішень; підтримка і організація рефлексії професійної діяльності; допомога в профільному та професійному виборі; формування мотивації та навичок навчання впродовж життя.

Психологічні й педагогічні методи і технології допомоги учням у профільному і кар'єрному самовизначенні. Методична та консультативна допомога педагогам щодо використання профорієнтаційних інструментів, інтерактивних практик і технологій підтримки розвитку в учнів компетентностей для побудови освітньо-професійної траєкторії.

Практична частина:

- Вправа «Діагностика стартової позиції учня».
- Робота в групах «Розробка плану психолого-педагогічного супроводу побудови освітньо-професійної траєкторії учня», обговорення результатів.

Тема 3.4. Методи підвищення навчальної мотивації учнів

Мотивація – ключовий чинник залучення учнів. Психологічні аспекти навчальної мотивації. Теоретичні моделі мотивації: теорія очікування Врума, мотивація досягнення (Дж. Аткинсон), само детермінація (Е. Десі та Р. Раян), мотиваційна концепція Ковальова. Види освітньої мотивації: внутрішня, зовнішня, інструментальна, соціальна, пізнавальна. Фактори де мотивації: когнітивне перевантаження, емоційне вигорання, відсутність суб'єктивності в навчанні, відсутність об'єктивності в оцінюванні результатів навчання.

Методи підвищення мотивації. Психологічні інтервенції: мотиваційні бесіди, коучингові техніки, рефлексивні практики.

Інклюзивні мотиваційні технології та практики підтримки на уроках: технологія «малих кроків» і поступового ускладнення, ігрові та командні формати, персональні цілі, досвід успішності, позитивне підкріплення і підтримка сильних сторін дитини, залучення учнів до самооцінювання власного прогресу. Використання цифрових інструментів: мотиваційні платформи, гейміфікація, візуальні шаблони для постановки цілей.

Практична частина:

- Аналіз кейсів мотиваційних труднощів учнів з ООП.
- Визначення сильних сторін учнів.
- Розробка мотиваційних прийомів для різних категорій учнів.

Тема 3.5. Залучення учнів до дослідницько-експериментальної роботи як один із шляхів подолання освітніх втрат

Дослідно-експериментальна діяльність як інструмент активного навчання. Співпраця педагога-наставника і учня / вихованця. Функції, принципи, значення дослідницької діяльності, основні етапи дослідження. Популяризація інноваційної практики (наукових досліджень і розробок). Формування навчальної мотивації як одного із основних завдань педагогічного працівника.

Освітні втрати та шляхи їх подолання через експеримент. Формування ключових компетентностей.

Дослідно-експериментальна робота як засіб індивідуалізації навчання. Психологічний ефект залучення дитини до дослідницької діяльності. Ефективні формати залучення учнів.

Цифрові інструменти для дослідно-експериментальної роботи.

Практична частина.

- Створення паспорту мініпроєкту.
- Розроблення різнорівневих дослідницьких завдань.

Тема 3.6. Комплексна психопрофілактична робота з підлітками: запобігання булінгу, кібербулінгу, насильству в онлайн- та офлайн-просторі, медіаграмотність і цифрова безпека

Підлітковий вік як період підвищеної вразливості до ризикованої поведінки, соціального тиску та насильства. Психологічні особливості підлітків як основа психопрофілактичної роботи в ЗЗСО.

Булінг і кібербулінг: психологічні аспекти, визначення, типи та ознаки, форми прояву, механізми виникнення. Психологічні механізми агресії, жертви та спостерігача. Вікові особливості проявів насильства та наслідки для психічного і соціального здоров'я підлітків. Ознаки залученості підлітків у ситуації булінгу. Алгоритм дій у випадках виявлення булінгу. Роль емоційного інтелекту та навичок ненасильницької взаємодії в запобіганні конфліктам. Профілактика насильства в освітньому середовищі. Створення безпечного простору в школі: принципи, моделі, практики.

Цифрова безпека та медіаграмотність. Основи цифрової гігієни для підлітків. Ризики онлайн-простору: тролінг, секстинг, фішинг, онлайн-грумінг, вербування. Інформаційні війни: фейки, пропаганда, кібератаки. Навчання критичному мисленню щодо медіаконтенту.

Психологічна підтримка учасників освітнього процесу. Принципи комплексної психопрофілактики: системність, превентивність, участь усіх суб'єктів освітнього процесу, орієнтація на ресурси підлітка. Робота з постраждалими дітьми: техніки стабілізації та відновлення. Психологічна допомога агресорам: корекційні програми. Підтримка батьків: просвітницька робота, консультації. Співпраця з адміністрацією школи та соціальними службами.

Практична частина:

- Аналіз кейсів «Виявляємо булінг».
- Психологічний майстер клас: відпрацювання технік стабілізації та відновлення.

- Робота в групах «Розробка пам'ятки з профілактики булінгу в освітньому середовищі для педагогів, учнів і батьків».

Тема 3.7. Формування психічного та соціального благополуччя учнів в освітньому просторі

Педагогічні інструменти подолання комунікативних труднощів учасників освітнього процесу в умовах війни. Скаффолдинг: як працює ефективна стратегія підтримки учнів.

Психолого-педагогічна допомога. Тренінги, класні зустрічі. Техніки емоційної регуляції (майндфулнес-практики, заземлення, короткі паузи); створення психологічно безпечного середовища з передбачуваними правилами, доброзичливою взаємодією та можливістю безпечно виражати почуття.

Організаційно-педагогічні механізми. Гнучкі методи навчання та індивідуалізація, педагогіка партнерства, технології розвитку стійкості (диференціація саморегуляції, мікропроекти та волонтерство). Проектно-орієнтоване навчання, інтерактивні методи (брейнстормінг, демарш), засоби підтримки залученості під час дистанційної роботи.

Практична частина:

- Робота в малих групах «Скаффолдинг у дії: поетапна підтримка учнів у складних умовах».
- Колективне створення візуалізації «Безпечний клас».
- Моделювання освітнього івенту «Соціальна стійкість та підтримка здобувачів освіти в умовах воєнного стану».

Тема 3.8. Засоби впливу на свідомість дитини задля вибору здорового способу життя

Свідомість – здатність людини пізнавати довкілля і себе за допомогою усвідомленості й саморефлексії, уваги, мислення та розуму. Функції свідомості як внутрішнього регулятора: прогнози наслідків власних дій та вибір на основі особистих цінностей. Свідомість – процес перетворення зовнішньої інформації на внутрішню мотивацію та стійкі життєві установки.

Цінність «здоров'я». Вплив вищих цінностей на здоров'я і успіх. Здоровий спосіб життя як індивідуальна система поведінки людини. Складові здорового способу життя. Роль мотивації у формуванні здорового способу життя. Право на здоров'я в умовах війни. Формування навичок безпечної поведінки.

Роль практичного психолога у формуванні свідомого вибору здорового способу життя в учнів. Моделі навчання, виховання й розвитку особистості. Диверсифікація методів впливу на вибір здорового способу життя. Організація різних форм і методів у дистанційному форматі. Вікторини та естафети електронного освітнього ресурсу LearningApps.org та інші, як ресурс формування особистості.

Практична частина:

- Обговорення «Психологічні засоби формування установки на ЗСЖ»
- Аналіз кейсу: «Здоров'я як символ несвободи»

Тема 3.9. Психолого-педагогічна підтримка учнів та їх родин, постраждалих від наслідків війни: сучасні підходи, виклики та практики супроводу

Педагогічні виклики, пов'язані з війною. Педагогічна підтримка учнів та батьків з внутрішньо переміщених родин (далі – ВПО) в закладі освіти. Підтримка дітей та родин, які зазнали втрат рідних через війну. Психолого-педагогічна робота з учнями, які постраждали внаслідок ракетних обстрілів.

Елементи тренінгу навичок психологічного відновлення (далі – ТНПВ) як складові педагогічного супроводу окремих груп учасників освітнього процесу. Салютогенна парадигма у роботі з учнями.

Налагодження конструктивної взаємодії з батьками. Партнерство у підтримці дітей. Укріплення резильєнтності та стресостійкості родин ВПО та тих, хто повернувся з-за кордону.

Практична частина:

- Тренінг навичок психологічного відновлення (ТНПВ).

- Моделювання конструктивної взаємодії з дітьми та батьками з числа ВПО.
- Школа психолога: відпрацювання психологічних технік на розвиток резильєнтності та стресостійкості.

Тема 3.10. Тренінг «Підтримка соціального здоров'я учнів: шлях до відновлення освітніх досягнень»

Соціальне здоров'я як складова загального благополуччя дитини та чинник освітньої успішності. Взаємозв'язок соціального, психічного та емоційного здоров'я. Рівні та показники соціального здоров'я школярів.

Вплив кризових подій (пандемія, воєнний стан, вимушене дистанційне навчання) на соціальне функціонування дітей. Ознаки порушення соціального здоров'я учнів: соціальна ізоляція, зниження комунікативної активності, труднощі взаємодії з однолітками та дорослими, порушення шкільної адаптації. Роль безпечного освітнього середовища у підтримці соціального здоров'я та відновленні навчальної мотивації учнів. Підтримка соціальних зв'язків і почуття приналежності як умова освітньої стійкості дитини.

Соціально-емоційне навчання як інструмент розвитку навичок взаємодії, співпраці, емпатії та відповідальності. Роль педагогічних працівників, зокрема практичного психолога у формуванні та підтримці соціального здоров'я учнів. Командна взаємодія та партнерство з батьками у підтримці соціального здоров'я учнів як шлях до відновлення освітніх досягнень.

Практична частина:

- Робота в групах: визначення складників соціального здоров'я молодшого школяра / підлітка. Обговорення напрацьованого в групах.
- Моделювання діяльності практичного психолога ЗЗСО щодо підтримки соціального здоров'я здобувачів освіти.

МОДУЛЬ 4. Апгрейд професійної майстерності практичного психолога

Тема 4.1. Соціально-емоційне навчання як ресурс зміцнення ментального здоров'я учасників освітнього процесу

Соціально-емоційне навчання (далі – СЕН), його суть та місце в сучасній системі освіти. Соціально-емоційний розвиток дитини та соціально-емоційні навички, що розвиваються в процесі навчання. Вплив СЕН на психоемоційний стан, навчальну мотивацію та соціальну адаптацію дітей. Структура основних складових СЕН: самоусвідомлення, самоуправління, прийняття відповідальних рішень, соціальна свідомість, побудова стосунків. Соціально-емоційне навчання як інструмент розвитку м'яких навичок здобувачів освіти в умовах НУШ. Формування ключових компетентностей та наскрізних умінь через розвиток емоційного інтелекту та соціальних навичок. Зміцнення ментального здоров'я здобувачів освіти, профілактика стресу, тривожності, емоційного вигорання та поведінкових труднощів за допомогою соціально-емоційного навчання. Роль практичного психолога ЗЗСО.

Інтеграція програм СЕН в освітній процес в Україні: програми соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН), програма «Зерна». Результативність і корисність СЕН для підвищення психологічної стійкості та успішності учасників освітнього процесу. Упровадження СЕН в навчальну та виховну роботу закладу освіти.

Практична частина:

- Аналітичні вправи на розуміння соціально-емоційних навичок «Сортування», «Знайди спільне» на LearningApps.
- Практикум «СЕН»: опрацювання активностей на розвиток самоусвідомлення, самоуправління, соціальної свідомості, навичок взаємодії, відповідального прийняття рішень.
- Моделювання «Інтеграція програм СЕН в освітній простір закладу освіти».

Тема 4.2. Техніки консультування у психологічній практиці: нові підходи до роботи з викликами часу

Хронічний стрес, травматичний досвід, освітні втрати, зростання запитів на психосоціальну підтримку як виклики сучасності в ЗЗСО. Роль практичного психолога ЗЗСО в умовах криз і невизначеності. Межі відповідальності та етичні засади консультування.

Специфіка та мета психологічного консультування. Особливості консультування в закладі освіти. Консультування в умовах дистанційної та змішаної взаємодії: можливості, обмеження та вимоги до безпеки. Позиція дитини та взаємодія з батьками у консультативному процесі.

Види консультування. Короткострокове та кризове консультування, травмофокусований і ресурсний підходи. Робота з травматичним досвідом. Особливості роботи з травмою в процесі онлайн-консультування. Мультифакторна модель А.Меркера. Структура консультативного процесу. Процедури і техніки консультування в сучасних умовах. Підвищення ефективності психологічного консультування як ресурсу зміцнення ментального здоров'я учасників освітнього процесу.

Практична частина:

Майстерня досвіду практичного психолога:

- відпрацювання інтерактивної взаємодії на дошці Zoom під час консультування;
- робота з інтерактивними матеріалами для швидких опитувань на дошці Canva;
- вправи на вибір арттерапевтичних інструментів для онлайн консультування.

Тема 4.3. Кейс-технології у роботі практичного психолога: від життєвої ситуації до усвідомленого рішення

Кейс-технології – крок до освіти, яка відповідає реаліям ХХІ століття. Коротка історія кейс-методу. Чому кейс-технології ефективні для формування навичок ХХІ століття.

Типи кейсів: реальні, імітовані, короткі, довгі. Типи кейсів за рівнем складності, методом розв'язання, типом діяльності учасників, часом виконання, кількістю учасників, ступенем абстракції та характером ситуації.

Ключові показники за якими оцінюють якість кейсу.

Кейс-метод (метод ситуаційного аналізу). Основні риси кейс-методу. Етапи роботи з кейсом.

Практична частина:

- Робота в групах: опрацювання запропонованих кейсів, аналіз ситуацій на предмет визначення компетентностей та наскрізних навичок учнів, які розвиваються.
- Рефлексія «Моя методична валіза».

Тема 4.4. Домедична допомога в роботі практичного психолога ЗЗСО в умовах війни

Нові виміри безпеки в умовах воєнного стану. Формування навичок безпечної поведінки як складова компетентнісного навчання.

Домедична допомога в цивільних умовах: сутність поняття. Порядки надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах в цивільних умовах (2022 р.). Кровотечі, їх класифікація. Способи зупинки кровотечі. Серцево-легенева реанімація (СЛР).

Практична спрямованість освітнього процесу Формування відповідальності, стресостійкості та готовності діяти у критичних ситуаціях.

Дії при втраті свідомості, кровотечах, непрохідності дихальних шляхів, опіках та інших невідкладних станах. Алгоритмічний підхід (DRABC).

Практична частина:

- Розроблення кейсу «Базові знання з домедичної допомоги та безпеки».
- Відпрацювання дій при втраті свідомості, кровотечах, непрохідності дихальних шляхів, опіках та інших невідкладних станах.
- Рефлексія «Мої дії у ситуації».

Тема 4.5. Безпечний інформаційний простір у сучасній освіті

Небезпеки та головні загрози мережі «Інтернет» та соціальних мереж. Ризики для здоров'я, розвитку та благополуччя дітей та молоді. Основні загрози інформаційній безпеці. Хакерські атаки, розпізнавання шахраїв. Перевірка інформації. Кібербезпека в освіті.

Загальні поради щодо безпеки при навчанні онлайн. Мінімізація ризиків витоку даних. Основні правила кібербезпеки. Засоби захисту персональних даних у мережі: корисні поради та ресурси.

Практична частина:

- Розпізнавання інформаційних загроз (дезінформація, фішинг) та налаштування захищеного цифрового середовища для навчання.
- Рольова гра «Протидія кібербулінгу»: відпрацювання алгоритму дій вчителя у разі виявлення цькування в учнівських чатах.

Тема 4.6. Майстер-клас «Використання цифрових застосунків в роботі практичного психолога»

Цифровізація психологічної практики в освіті: актуальність використання цифрових застосунків (далі – ЦЗ) у діяльності практичного психолога ЗЗСО. Напрями застосування цифрових інструментів у роботі психолога: психоосвіта, діагностика, консультування, профілактика та психоемоційна підтримка. Типи ЦЗ, доцільних для психологічної роботи: платформи для онлайн-взаємодії, застосунки для саморегуляції та зниження стресу, цифрові інструменти для моніторингу психоемоційного стану. Можливості та обмеження використання ЦЗ у роботі з учнями різного віку.

Використання ЦЗ у дистанційному та змішаному форматах роботи практичного психолога. ЦЗ як ресурс підвищення доступності психологічної допомоги та зниження психологічних бар'єрів звернення по підтримку. Етичні та правові аспекти використання цифрових інструментів: конфіденційність, захист персональних даних, інформована згода. Психологічна безпека учасників освітнього процесу в умовах цифрової взаємодії.

Професійна готовність практичного психолога до використання ЦЗ: цифрова компетентність та постійне оновлення навичок. ЦЗ для обміну досвідом і популяризації роботи психолога.

Практична частина:

Онлайн-квест:

- переляд фрагменту відео-заняття з профілактики булінгу з використанням цифрових інструментів, обговорення та аналіз побаченого;
- практикум щодо створення короткого опитування / психологічної вікторини з використанням цифрових ресурсів;
- обмін досвідом використання цифрових ресурсів у роботі практичного психолога ЗЗСО.

МОДУЛЬ 5. Організаційно-підсумковий

Тема 5.1. Настановне заняття. Мотиваційна сесія «Мої очікування від навчання»

Реєстрація слухачів. Ознайомлення слухачів з організацією освітнього процесу, змістом, розкладом навчальних занять, умовами проведення підсумкового тестування та отримання свідоцтва про навчання.

Практична частина:

- Визначення індивідуальних очікувань слухачів від навчання. Складання карти очікувань групи. Узгодження індивідуальних і спільних цілей навчання у професійному розвитку практичних психологів ЗЗСО.
- Проведення інструктажів з безпеки життєдіяльності, щодо виконання Закону України «Про запобігання корупції», Положення про академічну доброчесність, виконання Правил внутрішнього розпорядку, поведінки на онлайн-заняттях. Обговорення правил онлайн-спілкування в умовах дистанційного навчання.

Тема 5.2. Рефлексивна сесія «Мої професійні відкриття: що я дізналася / дізнався та як це застосую в практичній діяльності»

Підбиття підсумків навчання на курсах підвищення кваліфікації, рефлексія слухачів.

Практична частина:

- Індивідуальна робота «Тепер я...» з осмислення отриманих знань і навичок, визначення подальших дій щодо запровадження нових підходів, методик, прийомів у свою педагогічну діяльність. Обговорення стратегій подолання можливих труднощів.
- Рефлексія щодо власного професійного розвитку, формулювання пропозицій щодо покращення якості надання освітніх послуг на курсах підвищення кваліфікації.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

(практичні роботи зазначені у відповідних темах за навчально-тематичним планом)

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

До теми 1.4. Інклюзивне навчання як пріоритетний напрям освітньої реформи

1. Ознайомтеся з основними чинними нормативно-правовими документами з питань запровадження та здійснення інклюзивного навчання в ЗЗСО:
 - Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 08.06.2018 № 609 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>
 - Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>
 - Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 № 88 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2017-%D0%BF#Text>
 - Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
 - Типовий перелік допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти, затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 23.04.2018 № 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0582-18#Text>
2. Ураховуючи опрацьовані документи та презентаційні матеріали заняття, складіть модель діяльності практичного психолога ЗЗСО в умовах інклюзивного навчання, яка включає функції та можливості психологічної служби закладу освіти у частині роботи з учнями з ООП.

До теми 2.3. Психологічні аспекти формування бажаної поведінки учнів у роботі педагога

1. Складіть добірку (5-7) додаткових джерел з питань психологічної корекції відхилень поведінки в учнів підліткового віку. За допомогою NotebookLM створіть їх відеоогляд.
2. Опрацювавши презентаційні матеріали до заняття, створіть профілактичний відеоролик та рекомендації для батьків учнів щодо підтримки бажаної поведінки дітей вдома.

До теми 2.4. Попередження професійного вигорання та розвиток резильєнтності в педагогів

1. Скориставшись презентаційними матеріалами заняття та додатковими ресурсами щодо профілактики професійного вигорання та розвитку резильєнтності педагогів, розробіть пам'ятку щодо факторів впливу та ознак професійного вигорання у вигляді інфографіки для педагогічних працівників ЗЗСО.

2. Складіть чекліст для самоспостережень та підтримки професійної стійкості педагогів. Передбачте такі розділи: ранні ознаки вигорання; заходи «швидкої допомоги»; щоденні мікродії «для себе»; ресурси для відновлення; можливості професійної підтримки.

До теми 3.6. Комплексна психопрофілактична робота з підлітками: запобігання булінгу, кібербулінгу, насильству в онлайн- та офлайн-просторі, медіаграмотність і цифрова безпека

1. Опрацюйте презентаційні матеріали. Перегляньте й проаналізуйте додаткове відео: <https://www.youtube.com/watch?v=U914CFQK9N8> щодо відповідності інформації та способу її подання підлітковій аудиторії учнів.

2. Створіть добірку відеороликів (з доступних джерел) щодо запобігання булінгу, кібербулінгу, насильству в онлайн- та офлайн-просторі, з розвитку медіаграмотності та цифрової безпеки для використання в роботі з підлітками та їх батьками.

До теми 3.9. Психолого-педагогічна підтримка учнів та їх родин, постраждалих від наслідків війни: сучасні підходи, виклики та практики супроводу

1. Опрацюйте презентаційні матеріали. Перегляньте відео: <https://www.youtube.com/watch?v=f1v1fkK3Pio>

2. Розробіть практичний матеріал для роботи практичного психолога ЗЗСО з учнями та їхніми родинами, які постраждали внаслідок війни: «Навігатор психолого-педагогічної підтримки», що міститиме алгоритм дій психолога, можливі форми підтримки та рекомендації щодо взаємодії з дитиною і родиною в одній із типових кризових ситуацій.

До теми 4.5. Майстер-клас «Використання цифрових застосунків в роботі практичного психолога»

1. Перегляньте додаткове відео: <https://www.youtube.com/watch?v=Cvmz1bR1MRc>. Подумайте і обґрунтуйте «за» і «проти» використання ІІІ в роботі практичного психолога ЗЗСО.

2. Складіть тези виступу на педагогічній раді або семінарі практичних психологів громади. Виступ на 10-15 хв. стосується досвіду застосування в професійній діяльності сучасних комп'ютерних технологій, інтернет-сервісів, штучного інтелекту. Складіть міні-презентацію до цього виступу засобами застосунку NotebookLM.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Положення про психологічну службу у системі освіти України : наказ Міністерства освіти і науки України від 22 трав. 2018 р. № 509, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 31 лип. 2018 р. за № 885/32337. URL: <https://imzo.gov.ua/2018/05/25/nakaz-mon-vid-21-05-2018-509-pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-psyholohichnu-sluzhbu-u-systemi-osvity-ukrajiny/> (дата звернення 15.09.2026).
2. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 15 верес. 2021 р. № 957 (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.09.2026).
3. Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 08 черв. 2018 р. № 609 (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text> (дата звернення 15.09.2026).
4. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24 лист. 2020 р. № 2425-20. URL:

https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2020/12/Standart_Praktychnyy_psykholog_h.pdf (дата звернення 15.09.2026).

5. Про організацію діяльності психологічної служби у системі освіти у 2026/2027 навчальному році : Лист Міністерства освіти і науки України від 17 серп. 2026 № 1/17702-26. URL: https://znayshov.com/News/Details/psykholohichna_pidtrymka_v_osviti_2026_2027_mon_zaprovadzhuie_bahatorivnevu_systemu_dopomohy_ta_novi_priorytety (дата звернення 15.09.2026).
6. Про освіту : Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 15.09.2026).
7. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січ. 2020 р. № 463-IX (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення 10.01.2026).
8. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 груд. 2016 р. № 988-р (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення 15.09.2026).
9. Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1018-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text> (дата звернення 15.09.2026).
10. Про схвалення Концепції розвитку психологічної служби у системі освіти на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.07.2026 р. № 705-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/705-2026-%D1%80#Text> (дата звернення 15.09.2026).
11. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квіт. 2021 р. № 366-р (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> (дата звернення 15.09.2026).

Основна література

1. Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання у рамках реформи «Нова українська школа» : аналіт. огляд / Л. М. Гриневич, Т. В. Дрожжина, О. І. Глоба та ін.; за заг. ред. Л. М. Гриневич, С. О. Калашнікової. – Київ : Видавнича група «Шкільний світ», 2021. – 312 с.
2. Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція) : практ. посіб. / авт. кол.: В. Г. Панок, І. В. Марухина, В. В. Рибалка, В. М. Горленко, Д. Д. Романовська, В. В. Предко, С. К. Шандрук, М. В. Саврасов, Н. В. Сосновенко; за наук. ред. В. Г. Панка. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України, 2022. – 192 с.
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству в умовах воєнного стану в Україні : лист Міністерства освіти і науки України від 30.05.2022 № 1/5735-22. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zapobigannya-ta-protidiyu-domashnomu-nasilstvu-v-umovah-vo-yennogo-stanu-v-ukrayini> (дата звернення: 10.09.2026)
4. Про здійснення превентивних заходів серед дітей та молоді в умовах воєнного стану в Україні : лист Міністерства освіти і науки України від 13.05.2022 № 1/5119-22. – Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/npa/pro-zdijsnennya-preventivnih-zahodiv-sered-ditej-ta-molodi-v-umovah-voyennogo-stanu-v-ukrayini> (дата звернення: 10.09.2026)

5. Про методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій» : лист Міністерства освіти і науки України від 04.04.2022 № 1/3872-22. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-metodichni-rekomendaciyi-persha-psihiologichna-dopomoga-algoritm-dij> (дата звернення: 10.09.2026)
6. Про методичні рекомендації щодо соціалізації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у громадах : лист Міністерства освіти і науки України від 22.07.2024 № 1/13007-24. – URL: <https://imzo.gov.ua/2024/07/23/lyst-mon-1-13007-24-vid-22-07-2024-pro-metodychni-rekomendatsii-shchodo-sotsializatsii-ta-intehratsii-ditey-vnutrishn-o-peremishchenykh-osib-u-hromadakh/> (дата звернення: 10.09.2026).
7. Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти України : лист Міністерства освіти і науки України від 24.07.2019 № 1/9-477. – URL: <https://imzo.gov.ua/2019/07/25/lyst-mon-vid-24-07-2019-1-9-477-pro-typovu-dokumentatsiiu-pratsivnykiv-psykholohichnoi-sluzhby-u-systemi-osvity-ukrainy/> (дата звернення: 10.09.2026).
8. Психологічний супровід учнівства : практичний poradnik педагогам закладів загальної середньої освіти / О. А. Венгловська, О. Б. Елькін, О. А. Марущенко, О. Ф. Федоренко. – Київ : УІРО, 2023. – 18 с.
9. Формування безпечного освітнього простору закладу освіти в діяльності працівників психологічної служби / авт. кол.: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов, І. І. Ткачук; за наук. ред. Н. В. Лунченко, І. І. Ткачук. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2023. – 111 с. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1epOAXM6X0BujqfLqeM7fu0vn32PNWIVG/view> (дата звернення: 10.09.2026).

Додаткова література

1. Гершанов О., Макієнко Н. Шлях до зцілення: основи роботи з наслідками травматичних подій. Електронний ресурс. URL: <https://drive.google.com/file/d/1bbBLkD8s8yS6chlDdDLpV8apgN5lu3k4/view> (дата звернення: 10.09.2026).
2. Психологічна безпека освітнього середовища: методи, технології, шляхи формування: практичний посібник / авт. кол.: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов; за наук. ред. Н. В. Лунченко. НАПН України, Укр. наук.- метод. центр практ. психол. і соц. роботи. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 134 с.
3. Соціально-емоційні навички як запорука успішності – дослідження з доказової педагогіки. Електронний ресурс. URL: <https://nus.org.ua/2024/11/24/sotsialno-emotsijni-navychky-yak-zaporuka-uspishnosti-doslidzhennya-z-dokazovoyi-pedagogiky/> (дата звернення: 10.09.2026).
4. Шляйхер А. М'які навички 20-го століття стали твердими навичками 21-го. Електронний ресурс. URL: <https://osvitoria.media/experience/andreas-shlyajher-m-yaki-navychky-20-stolittya-staly-tverdymy-navychkami-21/> (дата звернення: 10.09.2026).

Електронні ресурси

1. Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?». URL: <https://www.howareu.com/>

2. Громадська організація «Ла Страда – Україна». Розділ «Бібліотека». URL: <https://la-strada.org.ua/biblioteka>
3. Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти». Розділ «Психологічний супровід та соціально-педагогічна робота». URL: <https://imzo.gov.ua/psychologichnyi-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/>
4. Портал превентивної освіти. URL: <http://autta.org.ua/>
5. Розмова про безбар'єрність. URL: <http://bf.gov.ua/>